

Голові спеціалізованої вченої
ради ДФ 38.053.011
Чорноморського
національного університету
імені Петра Могили доктору
наук з державного
управління, професору
Антоновій Л.В.

ВІДГУК

офіційного опонента

доктора наук з державного управління, професора

Приходька Ігоря Павловича

на дисертацію **Квасової Валентини Миколаївни**

на тему «Соціальна відповідальність у системі публічного управління в умовах сталого розвитку», подану до захисту в разову спеціалізовану вчену раду ДФ 38.053.011 у Чорноморському національному університеті імені Петра Могили на здобуття наукового ступеня доктора філософії зі спеціальності

281 – публічне управління та адміністрування

Актуальність теми дисертації, її зв'язок з науковими програмами, темами.

Змістом публічного управління у соціальній площині є координація та узгодження фундаментальних взаємодій різних категоріальних складових, оптимізація структури та координації цієї надзвичайно складної системи, що вимагає участі в управлінні значної кількості суб'єктів на всіх рівнях її організації. Фундаментальним завданням науки публічного управління та адміністрування є всебічний аналіз охоплення управлінською дією соціального організму, що забезпечує керованість соціуму та формування дієвих управлінських механізмів. Специфіка сучасних процесів в Україні свідчить про суттєве загострення кризових явищ, що негативно впливають на стан економіки, екології та соціальний розвиток, призводять до погіршення умов життя громадян та критичного зниження рівня соціального добробуту.

Соціальна відповідальність є тим фундаментом, на якому розбудована вся система відносин у суспільстві. У цьому випадку вона виступає невід'ємним елементом у макросистемі «людина – держава – суспільство»..

Особливе значення набуває соціально-відповідальна поведінка, яка вимушує змінити змістовність публічного управління шляхом соціалізації всіх практичних складових. Також, для подальшого розвитку соціальної відповідальності у системі публічного управління необхідно здійснити ряд заходів за такими напрямками як: забезпечення сприятливих умов для формування соціально відповідальної поведінки в українському суспільстві;

унормування механізмів стимулювання добровільних ініціатив суб'єктів господарювання, що запроваджують політику соціальної відповідальності; забезпечення державної підтримки проведення публічних заходів з питань упровадження та результативності соціальної відповідальності; широке залучення засобів масової інформації, громадських організацій до формування і запровадження механізмів стимулювання соціальної відповідальності на всіх рівнях; сприяння підготовці фахівців із впровадження соціальної відповідальності; проведення навчальних семінарів, тренінгів, підвищення рівня обізнаності про соціальну відповідальність серед органів влади, органів місцевого самоврядування.

Реалізація вказаних стратегій дасть можливість досягти економічного, соціального та екологічного ефектів, що сприятиме підвищенню конкурентоспроможності національної економіки в цілому.

Отже, ця проблема потребує більш детального розгляду.

Зазначене свідчить, що тема дисертаційного дослідження є актуальною та практично значущою, що, зокрема, підтверджується зв'язком з науково-дослідною роботою Чорноморського національного університету імені Петра Могили на тему «Трансформація публічного управління та адміністрування в умовах євроінтеграції: політико-правові, історичні та регіональні аспекти» (державний реєстраційний номер 0122U201630), де особистий внесок автора полягає у дослідженні практичної реалізації соціальної відповідальності у системі публічного управління в умовах сталого розвитку, а саме в імплементації кращих закордонних практик впровадження соціальної відповідальності у вітчизняну систему публічного управління; удосконаленні механізмів впровадження соціальної відповідальності в українську систему публічного управління; запропонуванні шляхів удосконалення соціальної відповідальності у системі публічного управління в умовах сталого розвитку.

Зазначене визначає головні аспекти актуальності теми дисертаційного дослідження Квасової Валентини Миколаївни, в якому зроблено спробу обґрунтування теоретико-методологічних положень та розробці практичних рекомендацій щодо впровадження концепції соціальної відповідальності у вітчизняну систему публічного управління в умовах сталого розвитку та підвищення її ефективності на основі запропонованого інструментарію, що сприятиме налагодженню результативної державно-громадської взаємодії у напрямі сталого розвитку.

Ступінь обґрунтованості наукових положень, висновків і рекомендацій. Аналіз змісту дисертації та анотації, рекомендацій та висновків свідчить, що наукова новизна дослідження має належний рівень обґрунтованості. Це підтверджено значною кількістю проаналізованих дисертантом нормативно-правових актів, які регулюють відносини у сфері моніторингу стану потенційно небезпечних об'єктів, науковими здобутками та прикладними напрацюваннями вчених і практиків.

Отже, можна констатувати, що ступінь обґрунтованості висновків і рекомендацій дослідження Квасової Валентини Миколаївни підтверджується системним аналізом теоретичного матеріалу; виявленням причинно-наслідкових зв'язків між елементами досліджуваних систем; послідовністю і логічністю викладу матеріалу, відповідністю здобутих наукових результатів поставленій у роботі мети та завданням дослідження.

Обґрунтованість висунутих наукових положень підкріплюється логічним викладенням матеріалу, глибоким аналізом та узагальненням теоретичного та практичного досвіду, залученими матеріалами та науковими джерелами з фахових питань, впровадженням здобутих результатів в практичну діяльність органів державної влади та місцевого самоврядування. Основні наукові положення, висновки і практичні рекомендації, викладені в дисертації, є достатньою мірою обґрунтованими, логічними і послідовними.

Достовірність результатів і новизна дослідження, повнота їх викладу в опублікованих працях. Достовірність висновків і рекомендацій, сформульованих у дисертаційній роботі, забезпечена використанням наукової методології та застосуванням сучасних методів проведення досліджень. Уважне ознайомлення зі змістом дисертації, анотації до неї та наукових публікацій дисертанта дає підставу визначити основні наукові положення та висновки, що характеризуються науковою новизною і відображають особистий внесок автора, ступінь їх обґрунтованості та достовірності.

Наукова новизна одержаних результатів визначається особистим внеском автора у вирішення актуального наукового завдання у галузі державного управління, що полягає в обґрунтуванні теоретико-методологічних положень та розробці практичних рекомендацій щодо впровадження концепції соціальної відповідальності у вітчизняну систему публічного управління в умовах сталого розвитку та підвищення її ефективності на основі запропонованого інструментарію, що сприятиме налагодженню результативної державно-громадської взаємодії у напрямі сталого розвитку.

Найсуттєвіші результати дослідження, що містять наукову новизну, полягають у тому, що:

вперше:

- запропоновано концепцію «інтегрованої соціальної відповідальності» у системі публічного управління, що дозволяє сформулювати комплексний підхід до розв'язання суспільних проблем, основу якої конструює новий підхід до розуміння розвитку соціальної відповідальності як системного поняття. Концепція враховує особливості налагодження міжсуб'єктної взаємодії у різних сегментах управлінської діяльності; визначає ключові принципи, які сприяють досягненню балансу між соціальними, екологічними, економічними та культурними аспектами управління; забезпечує збалансований розвиток суспільства та ефективно

використання ресурсів; створює умови для синергії, забезпечує системність та ефективність упровадження соціальної відповідальності на різних рівнях управління;

удосконалено:

- напрями модернізації інструментів вимірювання соціальної відповідальності, що передбачають розробку уніфікованого національного індексу соціальної відповідальності, вдосконалення механізмів моніторингу та звітності, використання технологічних рішень для збору та аналізу даних і базуються на оновленні критеріїв вимірювання соціальної відповідальності в публічному управлінні, головними з яких є транспарентність; участь громадськості; екологічна стійкість (відповідальність); соціальний вплив (відповідальність); економічна ефективність (відповідальність);

- положення інтегрального підходу щодо посилення соціальної відповідальності у системі публічного управління шляхом створення комплексного механізму впровадження соціальної відповідальності у вітчизняну систему публічного управління, що об'єднує в собі різні аспекти соціальної відповідальності, включаючи стратегічне планування, партнерські відносини, нормативно-правову базу, фінансові механізми, моніторинг та звітність, освітні програми та стимулювальні інструменти. При розробці комплексного механізму нововведеннями стали акцент на формуванні сучасних форм і методів налагодження партнерських взаємозв'язків між різними секторами суспільства, на стимулюванні активної участі громадськості у прийнятті державно-управлінських рішень та контролі, на розвитку стандартів обліку та звітності;

набули подальшого розвитку:

- понятійно-категоріальний апарат науки державного управління шляхом представлення сутності дефініційної конструкції «соціальна відповідальність у системі публічного управління» в новій інтерпретації: «соціальна відповідальність у системі публічного управління є принциповим підходом до прийняття рішень та виконання функцій публічних органів, що передбачає активну участь у забезпеченні економічного процвітання, екологічної стійкості та соціального благополуччя суспільства». Запропоноване визначення відрізняється від існуючих тим, що воно включає комплексний підхід, орієнтований на досягнення сукупного добробуту громадян; збагачує поняття соціальної відповідальності в публічному управлінні, враховуючи економічний, екологічний та соціальний виміри;

- обґрунтування напрямів посилення соціальної відповідальності в системі публічного управління у досягненні сталого розвитку, що спрямовані на зміцнення «потенціалу відповідальності» основних суб'єктів суспільно-владних відносин (уряд, бізнес-сектор, громадськість, неприбутковий сектор) в екологічному, соціальному та економічному сегментах проблематики та передбачають конструювання спільних зусиль та співпраці між усіма зацікавленими сторонами з метою створення більш стійкого до викликів та справедливого суспільства;

- науково обґрунтовані рекомендації органам публічної влади України для підвищення ефективності публічного управління через соціальну відповідальність, що передбачають стимулювання розвитку інституційного капіталу, який включає впровадження прозорих та ефективних систем управління; впровадження стратегічного підходу через розробку та затвердження стратегічних планів дій, що спрямовані на реалізацію визначених цілей через досягнення конкретних метрик, індикаторів ефективності, розробку механізмів моніторингу, оцінки та коригування результатів; розширення партнерства з громадськістю та встановлення каналів комунікації та обміну інформацією; розвиток інноваційних підходів шляхом упровадження новітніх технологій та цифрових рішень; забезпечення сталого та адекватного фінансування для реалізації соціально відповідальних програм та проєктів; мобілізацію додаткових джерел фінансування та ефективне управління фінансовими ризиками;

- напрями імплементації кращих закордонних практик упровадження соціальної відповідальності у систему публічного управління, що передбачають інституційну, комунікаційну та інформаційно-аналітичну трансформацію систему публічного управління та заснування Центру соціальної відповідальності та сталого розвитку; побудову національної міжсекторальної платформи діалогу; розбудову сучасної системи обліку та звітності;

- систематизація методичних положень оцінки ефективності впровадження соціальної відповідальності в органи публічного управління, що сприятимуть комплексній та прозорій оцінці ефективності впровадження соціальної відповідальності в органи публічного управління та зорієнтовані на досягнення сталого розвитку та добробуту суспільства. Виокремлено алгоритмічний блок оцінки соціальної відповідальності в органах публічного управління (соціальний імпакт-аналіз; система ключових показників; технології штучного інтелекту; стейкхолдерський аналіз; оцінка ефективності комунікації); інструментарний блок (інтегрований індекс соціальної відповідальності; методика оцінки соціального впливу; система балансування соціальних показників; методологія залучення зацікавлених сторін; технологічні інструменти для збору та аналізу даних); модельний блок (модель соціальних індексів; модель балансованої оцінки впровадження; модель взаємодії із зацікавленими сторонами; модель сталого розвитку) та критеріальний блок (соціальний вплив; інноваційність; трансформація; співпраця; фінансова ефективність; залучення громадськості) оцінки ефективності впровадження соціальної відповідальності в органи публічного управління.

Наукові положення, висновки та рекомендації дисертаційної роботи є результатом особистих наукових досліджень автора щодо розв'язання теоретичних і прикладних питань впровадження концепції соціальної відповідальності у систему публічного управління в умовах сталого розвитку.

Усі наукові результати, що викладені в дисертаційній роботі та виносяться на захист, одержані самостійно.

Значення роботи для науки і практики та шляхи використання результатів дослідження.

Основні теоретичні положення, висновки і пропозиції дисертаційної роботи мають практичне спрямування та забезпечують методичне та емпіричне підґрунтя для впровадження концепції соціальної відповідальності у систему публічного управління в умовах сталого розвитку

Основні теоретичні положення, висновки і пропозиції дисертаційної роботи мають практичне спрямування та забезпечують методологічне та емпіричне підґрунтя для розвитку, впровадження та підвищення ефективності соціальної відповідальності у системі публічного управління в умовах сталого розвитку.

Результати дослідження були використані у роботі: Рівненської обласної ради при реалізації Обласної програми соціального захисту населення Рівненської області на 2019-2025 роки, затвердженої Рішенням Рівненської обласної ради від 07 грудня 2018 року № 1149, зокрема в аспектах вдосконалення системи соціального захисту населення та забезпечення розвитку потенціалу інститутів громадянського суспільства, діяльність яких має соціальне спрямування (довідка впровадження № 01/12-428р від 06.10.2023 р.); в роботі Дніпропетровської обласної державної адміністрації щодо створення спеціалізованої групи з питань соціальної відповідальності, яка відповідатиме за координацію, впровадження та моніторинг ініціатив зі соціальної відповідальності (довідка впровадження № 0/10-633 від 11.10.2023 р.); в роботі Фастівської міської ради в аспектах проведення інформаційно-просвітницьких тематичних заходів, спрямованих на системне формування соціально-відповідальної свідомості осіб, які займають посади в органах місцевого самоврядування, а також в державних органах та їх апараті (довідка впровадження № 12/10-33 від 12.10.2023 р.); в роботі ГО «Міжнародна екологічна безпека», що спрямовані на підвищення ефективності у виконанні специфічних функцій які виявляються як у стимулюванні соціальної відповідальності інших суб'єктів суспільних відносин, так і розкриваються через власну соціально відповідальну діяльність (довідка впровадження № 101- від 02.10.2023 р.);.

Теоретичні положення та практичні рекомендації, які обґрунтовано в дисертаційній роботі, впроваджені в навчальний процес у ході підготовки фахівців за освітньо-кваліфікаційними рівнями «бакалавр» та «магістр» за напрямом «Публічне управління та адміністрування» денної та заочної форми навчання при викладанні навчальних дисциплін «Публічна служба», «Правові засади публічної служби», «Публічна політика», «Вступ до спеціальності» у Чорноморському національному університеті імені Петра Могили (довідка впровадження № 08/06/03-1 від 10.10.2023 р.);.

Оцінка оформлення дисертації та змісту анотації. Дисертація та анотація оформлені згідно з вимогами МОН України. Зміст дисертаційної роботи логічний, мова викладення зрозуміла, виклад матеріалу послідовний і розкритий достатньою мірою.

Результати дослідження опубліковано в 8 наукових працях загальним обсягом 6,6 друк. арк. (особисто автора – 6,6 друк. арк.), серед яких: 4 статті у наукових фахових виданнях України та 4 публікації у матеріалах міжнародних та всеукраїнських науково-практичних конференцій.

Ознайомлення з текстом анотації дає змогу констатувати, що її зміст повною мірою відображає основні положення та висновки дисертації та не містить зайвої інформації.

Дискусійні положення та зауваження щодо змісту дисертації. У цілому, позитивно оцінюючи дисертаційне дослідження, необхідно зробити певні зауваження та вказати на окремі положення роботи, що викликають дискусію:

1. У пп.2.3 «Методичні положення оцінки ефективності впровадження соціальної відповідальності в органи публічного управління» авторці варто було б глибше деталізувати та науково обґрунтувати систему індикаторів для оцінки ефективності соціальної відповідальності в державних структурах. Варто було б розглянути питання, що пов'язані з надійністю цієї системи індикаторів, щоб забезпечити її ефективне використання у практичній площині.

2. Виділяється дефіцит практичних ілюстрацій (недостатність практичних прикладів). Є потреба в подальшій ілюстрації запропонованих методологічних та інструментальних засобів через ретельний опис ситуацій, де вони застосовані з ілюстрацією позитивних наслідків. Це належить здійснити для точного визначення практичної присутності та вагомості проведеного дослідження.

3. Авторці варто було би забезпечити більш детальний розгляд практичних викликів та обмежень, які можуть виникати під час впровадження запропонованих методів та інструментів в українському контексті. Важливо більш докладно проаналізувати практичні питання та вирішити їх у контексті дослідження.

4. В роботі пропонується покращити системність її структури, додавши підрозділи, що допоможуть краще організувати методи, інструменти, моделі та критерії оцінки. Ця систематизація сприятиме більш ясному поданню інформації та полегшить розуміння основних аспектів дослідження.

Водночас, висловлені зауваження та пропозиції мають дискусійний характер і не знижують загальної високої оцінки результатів дослідження.

ЗАГАЛЬНИЙ ВИСНОВОК

Дисертаційна робота Квасової Валентини Миколаївни на тему «Соціальна відповідальність у системі публічного управління в умовах сталого розвитку» є завершеним самостійним науковим дослідженням, виконаним на актуальну тему. Дисертація виконана на достатньо високому теоретичному рівні, розділи дисертації пов'язані між собою структурно і змістовно, висновки роботи є достатньою мірою аргументованими і доказовими. Рівень проведеного дослідження та його практична спрямованість свідчать про наукову зрілість здобувача.

Важливість одержаних дисертантом наукових результатів, їх практична цінність у сукупності становлять необхідні підстави для твердження про те, що представлена дисертаційна робота Квасової Валентини Миколаївни на тему «Соціальна відповідальність у системі публічного управління в умовах сталого розвитку» відповідає вимогам «Порядку присудження ступеня доктора філософії та скасування рішення разової спеціалізованої вченої ради закладу вищої освіти, наукової установи про присудження ступеня доктора», затвердженого Постановою Кабінету Міністрів України № 44 від 12.01.2022 р. (зі змінами, внесеними згідно з Постановою КМУ № 341 від 21.03.2022 р.), а її авторка заслуговує на присудження наукового ступеня доктора філософії за спеціальністю 281 «Публічне управління та адміністрування».

Офіційний опонент:

професор кафедри обліку,
оподаткування та управління
фінансово-економічною безпекою
Дніпровського державного
аграрно-економічного університету
доктор наук з державного управління, професор

Приходько І. П.

